

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie odwołania od wytyku judykacyjnego
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 czerwca 2022 r.,
odwołania SSR I. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach
z dnia 6 listopada 2019 r., sygn. akt II Ca [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Skarżysku - Kamiennej postanowieniem z dnia 28 września 2018 r. (sygn. akt I Ns 49/17)) oddalił wniosek J. S. o zasiedzenie. Sąd Okręgowy w Kielcach po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy postanowieniem z dnia 25 lipca 2019 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu tego postanowienia stwierdzono, że Sąd Rejonowy, orzekając w sprawie ponownie, nie wykonał wytycznych zawartych w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 6 grudnia 2016 r. Stanowiło to naruszenie art. 386 § 6 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, że nie została rozpoznana istota sprawy. W postanowieniu z dnia 10 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Kielcach pouczył sędziego Sądu Rejonowego w Skarżysku -Kamiennej - I. K. o możliwości złożenia w terminie 7 dni wyjaśnień,

dlaczego zaniechała wykonania wskazań Sądu Okręgowego w Kielcach zawartych w uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 grudnia 2016 r. W piśmie z dnia 22 września 2019 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Kielcach SSR- I. K. złożyła wyjaśnienia na podstawie art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. Tekst Dz. U. z 2020 r., poz. 2072 ze zm.- dalej: u.s.p.). Wskazała, że orzekając w sprawie I Ns 49/17 nie dopuściła się oczywistej obrazy przepisów prawa, gdyż związanie oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania wyrażonymi w uzasadnieniu orzeczeniu sądu drugiej instancji nie dotyczy przypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego.

Sąd Okręgowy w Kielcach w postanowieniu z dnia 6 listopada 2019 r. stwierdził, że rozpoznanie sprawy I Ns 49/17 przez Sąd Rejonowy w Skarżysku - Kamiennej nastąpiło z oczywistą obrazą przepisu art. 386 § 6 k.p.c., poprzez zaniechanie wykonania wytycznych wskazanych w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 6 grudnia 2016 r. i wytknął te uchybienia Sądowi Rejonowemu w Skarżysku-Kamiennej „w osobie Sędziego Sądu rejonowego - I. K.”.

W odwołaniu od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 6 listopada 2019 r. SSR – I. K. zarzuciła naruszenie art. 40 § 1 u.s.p., nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji zakończonego wydaniem postanowienia z dnia 25 lipca 2019 r. oraz nieważność postępowania w przedmiocie udzielenia wytyku orzeczniczego Sądowi Rejonowemu w Skarżysku - Kamiennej, a także naruszenie art. 386 § 6 k.p.c.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze przyjęto, że uregulowana w art. 40 u.s.p. instytucja wytyku orzeczniczego ma przede wszystkim charakter środka nadzoru judykacyjnego, służącego kształtowaniu prawidłowego orzecznictwa sądów powszechnych. Wytyk może być udzielony jedynie przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, z zatem jedynie w ramach czynności związanych z kontrolą instancyjną orzeczenia sądu pierwszej instancji. Zgodnie z art. 40 § 2a u.s.p. od wytyku przysługuje odwołanie

do Sądu Najwyższego. Według poglądu ukształtowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego do rozpoznawania odwołań od wytyków orzeczniczych właściwe są odpowiednie Izby Sądu Najwyższego, które w tych postępowaniach stosują przepisy kodeksu postępowania cywilnego lub kodeksu postępowania karnego. Z tym stanowiskiem związany jest odpowiadający mu pogląd, że do rozpoznania odwołania od postanowienia w przedmiocie wytknięcia sądowi uchybienia na podstawie art. 40 § 1 u.s.p. stosuje się odpowiednio właściwe przepisy o postępowaniu zażaleniowym. Jeżeli zatem o udzieleniu wytyku sąd orzekł w sprawie, w której miały zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego, to odwołanie podlega rozpoznaniu przy odpowiednim zastosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie zażaleniowe.

Stosowanie w postępowaniu odwoławczym od wytyku przepisów o postępowaniu zażaleniowym oznacza, że kontrola zaskarżonego orzeczenia obejmuje zarówno ocenę istnienia przesłanek do wydania postanowienia o udzieleniu wytyku, jak i ocenę spełnienia wymogów dla zastosowania art. 40 § 1 u.s.p. związanych z przebiegiem postępowania w przedmiocie udzielenia wytyku. Z tego względu należy przyjąć, że merytoryczna ocena orzeczenia sądu w przedmiocie udzielenia wytyku jest możliwa po stwierdzeniu, że sąd ten był umocowany do orzekania w tym przedmiocie, co na gruncie art. 40 § 1 u.s.p. wymaga stwierdzenia, że wytknięcia udzielił sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego od orzeczenia sądu pierwszej instancji. Związane z tym przesłanki procesowe udzielenia wytyku wskazują na wymóg zachowania związku orzekania przez sąd odwoławczy w przedmiocie wytyku orzekaniem przez ten sąd w postępowaniu odwoławczym w sprawie. W konsekwencji zachodzi konieczność odpowiedniego powiązania w czasie wydania orzeczenia, w którym sąd drugiej instancji orzeka co do środka odwoławczego i orzekaniu o wytknięcia uchybienia oraz zachowania tożsamości składu sądu orzekającego. Takie stanowisko wyrażono wyraźnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2021 r., III CZP 98/20 Sąd Najwyższy orzekł, że sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy wytyka uchybienie właściwemu sądowi na podstawie art. 40

§ 1 u.s.p. w tym samym składzie, w którym rozpoznał sprawę. Natomiast w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2021 r., III V CZP 99/21 orzeczono, że sąd odwoławczy stwierdzając przy rozpoznaniu sprawy oczywistą obrazę przepisów poucza sędziego wchodzącego w skład sądu o możliwości złożenia na piśmie wyjaśnień w dniu wydania orzeczenia przez sąd odwoławczy. Postanowienie o wytknięciu uchybienia powinno być wydane niezwłocznie po złożeniu wyjaśnień lub upływie terminu do ich złożenia. W uzasadnieniu uchwały wydanej w sprawie III CZP 99/20 Sąd Najwyższy wskazał, że uruchomienie procedury dotyczącej orzekania o wytyku w dacie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie spełnia wymóg zachowania związku czasowo-funkcjonalnego między rozpoznaniem sprawy, a kompetencją wyłącznie tego sądu odwoławczego do wytknięcia uchybienia. Jeżeli sąd nie zainicjuje procedury wytykowej w dacie ogłoszenia orzeczenia kończącego postępowanie odwoławcze traci kompetencję do wytknięcia uchybienia.

Uwzględniając stanowisko wyrażone w powołanych wyżej uchwałach powiększonego składu Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2021 r. należało stwierdzić, że postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 6 listopada 2019 r. o udzieleniu wytyku zostało wydane w postępowaniu, w którym nie został zachowany termin do wszczęcia postępowania w przedmiocie wytyku. Postanowieni Sądu drugiej instancji dotyczące pouczenia o możliwości złożenia wyjaśnień zgodnie art. 40 § 1 u.s.p., zostało wydane w dniu 10 września 2019 r., a zatem po upływie ponad miesiąca od daty wydania postanowienia, którym uchylono zaskarżone apelacją postanowienie Sądu pierwszej instancji. Z tego względu odwołanie od wytyku, o którym orzekł Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 6 listopada 2019 r., podlegało uwzględnieniu, niezależnie od merytorycznej oceny istnienia podstaw do stwierdzenia oczywistej obrazy art. 386 § 6 k.p.c. w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej w sprawie I Ns 49/17. Uwzględniając powyższe Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 40 § 2b u.s.p.

[as]

